

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Янкович Олександр Іванівни

на дисертаційне дослідження Перепелюк Інни Романівни

«Організаційно-педагогічні умови партнерства дошкільного навчального закладу і сім'ї в Республіці Польща»,

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність рецензованого дослідження, зважаючи на глибокий інтерес у суспільстві та закладах освіти до педагогіки партнерства, є беззаперечною і достатньо глибоко розкрита і в дисертації, і в авторефераті. Забезпечення на практиці плідної співпраці вчителів, вихователів, батьків та дітей на засадах взаємної довіри й поваги; досягнення балансу прав, обов'язків і відповідальності у трикутнику дитина-педагог-батьки є актуальними й складними завданнями в освітній галузі, які доцільно вирішувати з використанням європейського досвіду, передусім Польщі. Адже ця держава має спільні з Україною історичні корені, географічно близька до неї. Окрім того, у Польщі є суттєві здобутки у контексті взаємодії дошкільного закладу й сім'ї. Тут на початку 90-х років ХХ ст. значно посилювався рух «активного» батьківства, а його важливою засадою постало утвердження співвідповідальності педагогів і батьків за виховання дітей. Відтак, в обов'язки батьків уведено створення можливостей для позитивного впливу на умови і якість освіти в дошкільному закладі шляхом інтегрування дієвості обох виховних інституцій. Проте творче опрацювання шляхів реалізації польського досвіду в сучасних умовах українського дошкільця для організації ефективної партнерської взаємодії здійснюється недостатньо. Отже, актуальність, суспільна значущість проблеми, недостатність її вирішення у наукових джерелах, необхідність вирішення об'єктивних суперечностей зумовили вибір дисертанткою теми дослідження.

Дисертаційне дослідження є плановим. Воно є складовою науково-дослідної роботи факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, яку виконує кафедра педагогіки та соціальної роботи («Проблеми соціалізації особистості в умовах соціальних змін», № 0116U004090) та кафедра педагогіки та психології дошкільної освіти («Тенденції розвитку сучасної дошкільної освіти: імплементація Європейського досвіду у вітчизняну педагогічну практику»).

Робота чітко структурована: складається з двох розділів, у яких визначено ступінь дослідженості проблеми, здійснено ретроспективний аналіз партнерства дошкільного закладу і сім'ї в польській педагогічній теорії та практиці, представлено його нормативно-правове забезпечення, охарактеризовано структуру дошкільної освіти Республіки Польща, охарактеризовано зміст, форми партнерства дошкільного закладу і сім'ї, визначено напрями творчого використання польського досвіду в дошкіллі України.

Авторка чітко сформулювала науковий апарат дисертації. Завданнями передбачено проаналізувати стан дослідження проблеми партнерства дошкільного закладу і сім'ї в педагогічній теорії і навчально-виховній практиці Республіки Польща; охарактеризувати нормативно-правове забезпечення партнерства дошкільного закладу і сім'ї в Республіці Польща; з'ясувати особливості змісту й організаційних форм партнерства закладів дошкільної освіти і батьків; окреслити напрями творчого використання польського досвіду в контексті проблеми дослідження в дошкіллі України.

Автором використано комплекс методів дослідження, які дали змогу реалізувати його мету: загальнонаукові, історичні (історико-зіставний, хронологічний, типологічний, логіко-історичний та ретроспективний), порівняльно-зіставні, емпіричні (діагностичні (анкетування, бесіда, вивчення документації), обсерваційні (спостереження за роботою дитячих садків в містах Кельци, Радом, Краків, Тарнобжег). Безпосередня робота у закладах дошкільної освіти у Польщі, зокрема участь у семінарах, організаціях виставок та інших

формах взаємодії з батьками дала змогу дисертантці створити яскраве, аргументоване, ілюстроване, насичене переконливими прикладами дослідження, яке легко сприймається і аналізується щодо можливостей використання в українському дошкіллі.

У дисертації достатньо повно обґрунтовано його хронологічні межі. *Нижня межа* досліджуваного періоду (1945) визначена з огляду на початок упровадження нової національної освітньої програми, яка визначила обов'язковість дошкільного виховання (1945 р.). *Верхня хронологічна межа* (початок ХХІ ст.) маркована освітніми реформами, у контексті яких визначено правові механізми реалізації узгодженої діяльності педагогів і батьків як рівноцінних партнерів у вихованні дитини.

Дослідження володіє незаперечною науковою новизною. Авторка вперше на основі систематизації теоретичних ідей і узагальнення досвіду дошкільної освіти в Республіці Польща обґрунтувала організаційно-педагогічні умови функціонування партнерства дошкільного закладу і сім'ї у вихованні дітей; розкрила науково-методологічні основи партнерства; з'ясувала напрями інтегрування батьків у педагогічний процес дошкільного закладу, класифікувала організаційні форми взаємодії педагогів і батьків на основі різних критеріїв (за функціями; періодом застосування; кількісним показником учасників; домінуючими засобами комунікації). У дослідженні окреслено перспективи творчого використання польського досвіду в теорії і практиці дошкільної освіти в Україні за такими напрями: 1) участь батьків в управлінні дошкільним закладом; 2) залучення батьків до організації навчального процесу; 3) інформування батьків про мету і умови навчання та виховання їх дітей, 4) батьківський всеобуч.

Дисертація має вагомим практичне значення, яке полягає передусім у розробці авторського курсу «Теорія та методика співпраці з родинами». Результати дослідження інтегровано в зміст нормативних навчальних дисциплін («Педагогіка сім'ї і родинне виховання», «Педагогіка дошкільна», «Психологія сім'ї з сімейним консультуванням»). Досліджені механізми й

форми співпраці впроваджено під час проходження виробничої педагогічної практики студентами 4 курсу спеціальності «Дошкільна освіта» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Виконане наукове дослідження позначене активним впровадженням отриманих результатів у практику. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідалися й обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях не лише в Україні, а й у Польщі, а саме: «Całozyciowe uczenie się – obszary, nurty, tendencje .(lifelong learning – areas, trends, tendencies)» (Кельци, Республіка Польща, 2017).

Основні результати дослідження відображені у 13 одноосібних публікаціях, із них: 7 статей у наукових фахових виданнях, з них 2 статті у виданнях, що належать до міжнародних науко метричних баз; 1 стаття в інших виданнях, 4 – тези доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, 1 методичні рекомендації.

Авторка ґрунтовно опрацювала наукові джерела з проблеми дослідження, використавши 288 джерел, з яких 154 польською мовою. Зокрема, вона вивчила підходи польських педагогів Г. Гаєвської, М. Росцішевської-Возняк, М. Мендель, Х. Мушинського, А. Росновської, В. Полмінського, Е. Тремпали, М. Ратай, Ф. Філіпович до обґрунтування і класифікації форм партнерської взаємодії дошкільного закладу із сім'єю.

І. Перепелюк конкретизувала мету і зміст партнерства сучасних дошкільних закладів і сім'ї в Республіці Польща: інтегрування батьків у педагогічний процес шляхом створення необхідних і достатніх умов для їх залучення у супровід дитини під час навчання і виховання; визначення ціннісних орієнтацій у спільній діяльності та шляхів їх досягнення; залучення батьків до організації педагогічного процесу та управління життєдіяльністю освітньої інституції, загалом; науково-методичний та інформаційний супровід психолого-педагогічної підготовки батьків з метою формування їхньої педагогічної культури; проведення діагностичних і маркетингових досліджень задля обґрунтування запитів щодо задоволення освітніх потреб батьків та дітей.

Заслуговує на увагу дослідження ефективності і дієвості змісту партнерства батьків і вихователів у середовищі батьків, яке оцінювалося під час безпосереднього ознайомлення із роботою дошкільних закладів Республіки Польща (м. Кельци, Радом, травень 2017 р.) (С. 116 дисертації).

Було проведено анкетування серед батьків. Батьки визнали, що: знають і визнають прийняті в дитячих дошкільних закладах виховні цінності; дошкільний заклад розпізнає проблеми у вихованні і розвитку дітей, а також дбає про надання дітям допомоги у їх розв'язанні - допомога психологічна і логопедична; у дитячому закладі поважають права дитини; співпраця з батьками є партнерська і довірлива; навчальний осередок виконує критерій «Безпечного дитячого дошкільного закладу». Результати такого анкетування, опитувань стали одним із чинників для визначення напрямів творчого використання польського досвіду в дошкіллі України.

Текст дисертації вдало доповнено додатками, які мають практичну значущість для фахівців дошкільної освіти, зокрема інтерес представляють принципи контактів вчителів та батьків; форми співпраці з батьками, інтеграційні заботи дітей з батьками, правила проведення ігор та забав тощо.

У дисертації чітко сформульовані висновки дослідження, які відповідають завданням дисертації. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації.

Визнаючи наукову цінність дослідження, необхідно водночас зробити окремі зауваження:

1. Метою роботи передбачено обґрунтувати організаційно-педагогічні умови функціонування партнерства дошкільного закладу і сім'ї в Республіці Польща. Проте у науковій новизні та висновках вони чітко не прописані. А формулювання предмету дисертації та назва другого розділу (Науково-теоретичні та методичні засади партнерства дошкільного закладу і сім'ї в республіці Польща) свідчить, що проблему розглянуто в дослідженні ширше, ніж передбачено у темі.

2. Обґрунтування *верхньої хронологічної межі* (початок XXI ст.) здійснено на основі того, що вона маркована освітніми реформами, у контексті яких визначено правові механізми реалізації узгодженої діяльності педагогів і батьків як рівноцінних партнерів у вихованні дитини (с. 19 дисертації). Вважаємо, що така аргументація потребує конкретизації.

3. У першому розділі (1.1.) дисертантка здійснила ретроспективний аналіз генези партнерства навчального закладу і сім'ї в польській педагогічній теорії і практиці. Однак тут представлені також ідеї співпраці з педагогами Ф. В. Дерпфеля, Я. А. Коменського, Й. Г. Песталоцці, Ф. Фребеля, які не є представниками польської педагогіки. Є також ідеї взаємодії сім'ї та навчального закладу К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського (с. 24-25 дисертації). Такі матеріали є цікаві й важливі, проте виходять за межі об'єкта й предмета дослідження.

4. У Республіці Польща суттєва увага приділена проблемам медіаосвіти, зокрема й формування медіаграмотності дітей у дошкільних закладах. Численні дослідження засвідчують, що в батьків необхідно розвивати медіаграмотність також. Однак аспекту взаємодії дошкільного закладу і сім'ї щодо реалізації медіаосвіти майже не приділено уваги.

5. Дисертаційне дослідження збагачують додатки, які викладено на 61 сторінці. Проте більшість із додатків представлені мовою оригіналу – польською. Хоча вона й близька до української, проте фахівцям дошкільної освіти читати тексти польською мовою або проблематично, або й неможливо. Отже, додатки треба було перекласти на українську мову.

6. Відображаючи досягнення польської педагогічної теорії та практики щодо взаємодії дошкільного закладу й родини, дисертантка недостатньо уваги приділила прорахункам, які, очевидно, існують, і яких необхідно уникати в українському дошкільні, переймаючи досвід польських колег.

Висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на науковий рівень здійсненого дослідження. Дисертація «Організаційно-педагогічні умови партнерства дошкільного навчального закладу і сім'ї в Республіці Польща» є

завершеним, самостійним дослідженням актуальної теми. відповідає пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», вимогам до робіт такого рівня, а її автор Перенелюк Інна Романівна заслуговує на присвоєння їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки і методики
початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

О. І. Янкович

Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефанива
ПОР № 03.02.15/158
14 05 2018